

LIETUVOS RESPUBLIKOS KVOTOS TARPTAUTINIAME VALIUTOS FONDE DIDINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos kvotos Tarptautiniame valiutos fonde didinimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas) rengti paskatino pasiektas tarptautinis susitarimas dėl šešioliktosios Tarptautinio valiutos fondo (toliau – TVF) bendrosios kvotų¹ peržiūros. TVF valdytojų valdyba, vadovaudamasi vykdomosios valdybos rekomendacijomis, 2023 m. gruodžio 15 d. priėmė rezoliuciją Nr. 79-1 „Dėl šešioliktosios bendrosios kvotų peržiūros“ (toliau – rezoliucija Nr. 79-1), kurioje pasiūlė 50 procentų padidinti TVF valstybių narių kvotas ir atitinkamai sumažinti skolinčius TVF išteklius, taip sustiprinant kvotų reikšmę TVF išteklių pakete².

Pagal TVF steigimo sutarties III straipsnio 2 dalį, TVF valstybių narių kvotos peržiūros ne rečiau kaip kartą per 5 metus. TVF valstybių turimos kvotos TVF dydžiai nustatomi ir peržiūrimi atsižvelgiant į TVF valstybių narių kintančias santykinės pozicijas pasaulio ekonomikoje bei TVF finansinių išteklių pakankumą įvertinant numatomą TVF valstybių narių skolinimosi iš TVF poreikį.

TVF kvotų padidinimas įsigalios, kai tam pritars ne mažiau nei 85 procentus visos TVF kvotos turinčios TVF valstybės narės, o daugiašalių paskolų mechanizmo (angl. *New Arrangements to Borrow*) dalyviai pritars jo sumažinimui (Lietuva nėra šio mechanizmo dalyvė). TVF valdytojų valdyba rezoliucijoje Nr. 79-1 paragino TVF valstybes narses atlikti nacionalines TVF kvotų didinimui įsigaliojti reikalingas procedūras iki 2024 m. lapkričio 15 d.

Teikiamo Įstatymo projekto tikslas – pritarti Lietuvos Respublikos kvotos TVF padidinimui 220,8 mln. specialiųjų skolinimosi teisių (toliau – SST³), t. y. nuo 441,6 mln. SST iki 662,4 mln. SST. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 128 straipsniu ir Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Tarptautiniame valiutos fonde“ 3 straipsniu, sprendimus dėl Lietuvos Respublikos kvotos TVF dydžio keitimo priima Lietuvos Respublikos Seimas.

Priėmus Įstatymo projektą, apie Lietuvos sutikimą su pasiūlytu Lietuvos Respublikos kvotos TVF didinimu turės pranešti TVF valdytojas iš Lietuvos arba kitas įgaliotas asmuo. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Tarptautiniame valiutos fonde“ 8 straipsnį, Lietuvos banko valdybos pirmininkas yra TVF valdytojas, finansų ministras – pakaitinis valdytojas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Europos Sąjungos ir tarptautinių reikalų departamento (direktorius Darius Trakelis, tel. 239 0188, el. p. darius.trakelis@finmin.lt) Tarptautinių reikalų skyriaus (vedėja Dovilė Jasaitienė, tel. 219 4430, el. p. dovile.jasaitiene@finmin.lt) vyriausioji specialistė Ieva Stulgytė (tel. 219 4448, el. p. ieva.stulgyte@finmin.lt) ir Lietuvos bankas.

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

¹ Kvota nustato šalies maksimalų finansinį įsipareigojimą TVF, skolinimosi iš TVF ribas ir balsų svorį priimant TVF sprendimus. Kvotos yra išreikštos specialiu TVF apskaitos vienetu – specialiosiomis skolinimosi teisėmis (SST).

² TVF ištekliai sudaryti iš kvotų, kurios yra pagrindiniai TVF ištekliai, daugiašalių paskolų (angl. *New Arrangements to Borrow*, NAB), kurios yra antroji išteklių linija, ir dvišalių paskolų (angl. *Bilateral Borrowing Agreements*, BBA), kurios yra trečioji TVF išteklių linija. Numatyta, kad įsigaliojus šešioliktajai TVF kvotų peržiūrai BBA būtų nutrauktos, o NAB sumažintos tiek, kad bendri TVF skolinimo pajėgumai išliktų nepakitę.

³ 1 SST = 1,229941 EUR (2024 m. gegužės 9 d.).

Lietuva TVF nare tapo Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai priėmus 1992 m. balandžio 21 d. nutarimą Nr. I-2506 „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Tarptautiniame valiutos fonde ir Pasaulio banke“, kuriuo buvo pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. balandžio 14 d. nutarimui Nr. 264 „Dėl stojimo į Tarptautinį valiutos fondą ir Pasaulio banką“. Paskutinį kartą TVF valdytojų valdyba dėl kvotų didinimo susitarė 2010 m. gruodžio 15 d. priimdama rezoliuciją Nr. 66-2 „Dėl keturioliktosios bendrosios kvotų peržiūros ir Vykdomosios valdybos reformos“. Lietuvos Respublikos kvotos TVF padidinimui 257,7 mln. SST nuo 183,9 mln. SST iki 441,6 mln. SST buvo pritarta 2012 m. birželio 28 d. priimtu Lietuvos Respublikos kvotos Tarptautiniame valiutos fonde didinimo įstatymu. Keturioliktoji TVF kvotų peržiūra įsigaliojo 2016 m. sausio 27 d., o penkioliktoji TVF kvotų peržiūra baigta 2020 metais, nepadidinus kvotų.

Pažymėtina, kad su Lietuvos Respublikos naryste TVF susijusių teisinių santykių reglamentavimas buvo pakeistas 2018 metais, kai įsigaliojo Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Tarptautiniame valiutos fonde“. Vadovaudamasis šiuo įstatymu, Lietuvos bankas iš Finansų ministerijos perėmė TVF fiskalinės agentūros funkcijas⁴ ir pradėjo vykdyti TVF finansines operacijas Lietuvos Respublikos vardu.

Minėtą teisinės bazės keitimą paskatino TVF kvietimas Lietuvai prisijungti prie TVF Finansinių operacijų plano (toliau – FOP) – mechanizmo, per kurį TVF, panaudodamas TVF valstybių narių įmokų pagal kvotą TVF finansinius išteklius, atlieka finansines operacijas. Nuo 2018 metų Lietuvos bankas suteikė TVF apie 27 procentus Lietuvos Respublikos kvotos TVF vertės finansavimą pagal FOP. Lėšos, pervestos pagal FOP, yra Lietuvos banko užsienio atsargų dalis ir už jas Lietuvos bankas gauna palūkanų.

4. Naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Šiuo metu Lietuvos Respublikos kvota TVF yra 441,6 mln. SST. Įstatymo projektu siūloma pritarti, kad Lietuvos Respublikos kvota TVF padidėtų 220,8 mln. SST, t. y. nuo 441,6 mln. SST iki 662,4 mln. SST (50 procentų).

Valstybės kvota TVF apibrėžia finansinių ir organizacinių santykių su šia tarptautine finansine institucija pagrindus: valstybės finansinių įsipareigojimų TVF dydį, galimo skolinimosi iš TVF dydį, valstybei tenkančių balsų skaičių ir TVF SST paskirstymų metu valstybei skiriamų SST skaičių⁵.

Numatomi teigiami rezultatai, kurių galima tikėtis priėmus Įstatymo projektą:

1) Lietuva, turėdama didesnę kvotą TVF, prireikus iš TVF galėtų pasiskolinti daugiau, nes TVF suteikiamos paskolos dydis priklauso nuo TVF valstybės narės turimos kvotos TVF dydžio. Pažymėtina, kad paskutinius 2 dešimtmečius Lietuva nebesiskolino iš TVF. Vis dėlto, jeigu dėl kokių nors priežasčių labai padidėtų skolinimosi kaina tarptautinėse rinkose ar atsirastų kitų nenumatytų aplinkybių, galėtų būti svarstomos visos skolinimosi alternatyvos, įskaitant TVF. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos kvotos TVF didinimas nėra tiesiogiai susijęs su galimybėmis ar ketinimais skolintis iš TVF.

2) Lietuvos Respublikos kvota TVF sudaro 0,093 procento visos TVF kvotos. Kadangi visų TVF valstybių narių kvotas TVF siūloma didinti vienodai (po 50 procentų), įsigaliojus TVF bendrajai kvotų peržiūrai Lietuvos ir kitų TVF valstybių narių balso teisė TVF išliks nepakitusi. Nepritarus Lietuvos Respublikos kvotos TVF didinimui, Lietuvos balsas TVF sumažėtų. Be to, tokiu atveju sumažėtų bendra Šiaurės ir Baltijos šalių grupės⁶ ir Europos Sąjungos valstybių narių kvota TVF ir balsas, todėl Lietuva būtų neigiamai vertinama tiek Šiaurės, tiek Europos Sąjungos valstybių.

3) Įsigaliojus TVF bendrajai kvotų peržiūrai, bendras Lietuvos dalyvavimas suteikiant TVF išteklius sumažės apie 19 mln. SST, nes nebebus tęsiamas dvišalių paskolų (angl. *Bilateral*

⁴ TVF steigimo sutartyje ir kituose teisės aktuose nustatyta, kad visas TVF finansines operacijas, įskaitant susijusias su TVF valstybės narės turimos kvotos TVF apmokėjimu, vykdo TVF valstybės narės paskirta TVF fiskalinė agentūra – finansų ministerija arba centrinis bankas.

⁵ TVF paskirstytas SST valstybė gali panaudoti savo užsienio atsargoms sustiprinti.

⁶ Šiaurės ir Baltijos šalių grupei priklauso Danija, Estija, Islandija, Latvija, Lietuva, Norvegija, Suomija ir Švedija.

Borrowing Agreements) mechanizmas, kurį įgyvendinant nuo 2021 metų dalyvauja Lietuvos bankas.

4) Lietuva kartu su Šiaurės ir Baltijos bei kitomis Europos Sąjungos valstybėmis visada palaikė stiprų ir kvotomis paremtą TVF. Kvotos yra patikimesni ir geresnį našos pasidalijimą užtikrinantys TVF ištekliai. Sėkmingai įgyvendinus šešioliktąją TVF bendrąją kvotų peržiūrą būtų užtikrintas pirminis kvotų vaidmuo TVF išteklių pakete ir sumažėtų TVF priklausomybė nuo laikinų skolintų išteklių, taip pat tai būtų rimtas paramos TVF ir daugiašališkumui signalas, kuris reikalingas neapibrėžtumo ir padidėjusių rizikų sąlygomis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir priemonės, kurių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų padarinių nenumatoma.

6. Priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus įstatymą, poveikis verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatomas.

8. Įstatymo projekto atitiktis strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, nereikės priimti kitų įstatymų, jų keisti ir (ar) pripažinti netekusiais galios.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, jo sąvokų ir terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte nevartojamos naujos sąvokos.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projekto nuostatos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai

Priėmus įstatymą, įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

Lietuvos bankas, atlikdamas TVF fiskalinės agentūros funkcijas, įvykdys su Lietuvos Respublikos kvota TVF susijusius įsipareigojimus naudodamas Lietuvos banko finansinį turtą. Maksimalus Lietuvos banko finansinis įsipareigojimas TVF Lietuvos Respublikos vardu padidės 220,8 mln. SST (apie 272 mln. eurų) ir bus lygus padidintai Lietuvos Respublikos kvotai TVF – 662,4 mln. SST (apie 815 mln. eurų).

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Specialistų vertinimų ir išvadų Įstatymo projekto rengimo metu nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai: „Tarptautinis valiutos fondas“, „kvota“, „specialiosios skolinimosi teisės“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Dėl Įstatymo projekto reikia konsultuotis su Europos Centrinio Banku.
